

Բ Ն Ա Կ Ա Ն Պ Ա Շ Ա Ր Ն Ե Ր Ե Վ Ծ Ր Ջ Ա Կ Ա Մ Ի Ջ Ա Վ Ա Յ Ր
NATURAL RESOURCES AND ENVIRONMENT
ПРИРОДНЫЕ РЕСУРСЫ И ОКРУЖАЮЩАЯ СРЕДА

Անտառային ֆոնդի տարածքը Հայաստանի Հանրապետության տարածքի այն մասն է, որը ծածկված է անտառով, ինչպես նաև այն ոչ անտառապատ տարածքը, որը տրամադրված է անտառային տնտեսության կարիքների համար: Անտառային ֆոնդը ներառում է անտառապատ տարածքը (փաստացի ծածկված ծառերի տեսակներով, տնկիների տարատեսակներով), ոչ անտառապատ տարածքը՝ գյուղատնտեսական հողատեսքեր (վարելահող, խոտհարք, արոտավայր և այլն), հատուկ նշանակության տարածքներ (ճանապարհներ, ջրանցքներ, տնամերձեր և այլն), ինչպես նաև ճահճային տարածքներ, ավազուտներ, հեղեղատներ, թեք լեռնալանջեր և այլն:

Տարածքի անտառապատությունը անտառով ծածկված մակերեսի հարաբերությունն է հանրապետության ողջ տարածքին:

Փայտանյութի ընդհանուր պաշարը փայտանյութի աճող մասի, անկումների (տապալվածքների) և միջանկյալ օգտագործման պաշարների գումարն է:

Անտառչինարարությունը միջոցառումների համակարգ է, որն իր մեջ ներառում է անտառի սահմանների որոշումը, անտառի բաժանումը մասերի և անտառտնկիների հատվածների, խմբերի, պաշտպանվածության կարգերի (ջրապահպան, պաշտպանողական, սանիտարահիգիենիկ, առողջարարական և այլն), անտառային ֆոնդի գույքագրումը (անտառի մակերեսը և փայտանյութի պաշարը), անտառի տարեկան օգտագործման ծավալների որոշումը (հաշվարկային անտառահատում), անտառվերականգնումը և այլն:

Անտառվերականգնումը միջոցառումների անցկացումն է ուղղված հատատեղերի, այրված, ամայացած վայրերի, քացատների և նախկինում անտառածածկ այլ մակերեսների վերականգնմանը: Անտառվերականգնումը ներառում է անտառի տնկումը, ցանքսը և անտառի բնական վերականգնմանն աջակցող միջոցառումները:

Forest area is a part of forest covered territory of Armenia as well as territory not covered by forest, but used for forestry needs. Forest stock includes forest area, i.e. forest covered territory (actually covered by plantations of trees) and territory not covered by forest but intended for forestation (burnt out areas, cutting areas, waste grounds, glades, areas of dead plantations). Besides, forest stock includes non-forest areas: agricultural lands (hayfields, pastures, arable land), special purpose areas (roads, ditches, country estates etc.), and also swamps, sands, ravines, steep hillsides and other territories.

Forest content - ratio of forest covered territory to the whole territory of the republic.

Total stock of timber - the sum of growing part of timber, felling and intermediate use stock.

Forest management is the system of activities comprising demarcation, division of forests into plots, groups and categories (water protection forests, sanitary forests, etc); inventories of forest resources (forest area and timber stocks); estimation of the size of annual felling area; reforestation and other activities.

Reforestation comprises activities aimed at restoration of forests on cutting areas, burnt out areas, waste grounds, glades and other former forest lands. Reforestation includes planting, sowing and measures promoting natural renewal of forests.

Площадь лесного фонда-это часть территории Республики Армения, занятая лесом, а также не занятая им, но предназначенная для нужд лесного хозяйства. Лесной фонд включает площадь покрытую лесом (фактически занятую древесными породами, насаждениями разных видов), не покрытую лесом: сельскохозяйственные угодья (пашни, сенокосы, пастбища), площади особого назначения (дороги, каналы, усадьбы и др.), а также площади болот, песков, оврагов, крутых склонов и другие территории.

Лесистость территории - отношение покрытой лесом площади ко всей территории республики.

Общий запас древесины - сумма запасов растущей части древостоя, отпада и промежуточного пользования.

Лесоустройство - система мероприятий, включающая определение границ, деление леса на выделы и участки лесонасаждений, группы, категории защитности (водоохранные, защитные, санитарно-гигиенические и оздоровительные и т.д.); инвентаризацию лесного фонда (площадь леса и запас древесины); определение размера ежегодного пользования лесом (расчетная лесосека), лесовосстановление и другие.

Лесовосстановление - проведение мероприятий по восстановлению лесов на вырубках, гарях, пустырях, прогалинах и иных бывших под лесом площадях. Лесовосстановление включает посадку, посев леса и содействие естественному возобновлению леса.

Գլխավոր օգտագործման անտառ-հատումը և անտառվերականգնողական հատումները փայտանյութի պատրաստման նպատակով հասուն ծառերի հատումն է:

Անտառպաշտպանական հատումներն իրականացվում են ըստ տնկիների աճի ու զարգացման և նպատակաուղղված են ծառերի և թփերի մի մասի պարբերական հատմամբ տնկարկների մնացած մասի հետագա աճի պայմանների բարելավմանը:

Բնական աղբյուրներից ջրառն օգտագործման նպատակով՝ մակերևութային ջրային օբյեկտներից և ստորգետնյա հորիզոններից հետագա օգտագործման նպատակով վերցված ջրային պաշարների ծավալն է: Այս ցուցանիշի մեջ չի հաշվառվում էլեկտրաէներգիայի արտադրության ժամանակ հիդրոհանգույցներով բաց թողնված, ձկան բացթողնման ջրի քանակները և այլն:

Ջրօգտագործումը (ջրասպառումը)՝ տարբեր կարիքների բավարարման նպատակով տարբեր ջրաղբյուրներից վերցված ջրային պաշարների օգտագործումն է: Այստեղ չեն հաշվառվում շրջադարձային ջրօգտագործումը, ինչպես նաև կեղտաջրերի և կոլեկտորացամաքուրդային ջրերի կրկնակի օգտագործումը:

Կեղտաջրերի բացթողումը մակերևութային ջրային օբյեկտներ իր մեջ ներառում է չափորոշային մաքուր, չափորոշային մաքրված և կեղտաջրերի ծավալները:

Չափորոշային մաքուր կեղտաջրերն այն հոսքերն են, որոնք առանց մաքրելու թափելը ջրային օբյեկտներ չի հանգեցնում ջրօգտագործման հսկվող հատվածքներում կամ կետերում ջրի որակի չափորոշների խախտմանը:

Չափորոշային մաքրված կեղտաջրերը համապատասխան մաքրման կառույցներում մաքրված կեղտաջրերն են, որոնց մաքրվելուց հետո բացթողնումը ջրային օբյեկտներ չի հանգեցնում ջրօգտագործման հսկվող կետերում ջրի որակի չափորոշների խախտմանը, այսինքն այդ կեղտաջրերում աղտոտիչ նյութերի պարունակությունը պետք է համապատասխանի արտահոսքի սահմանային թույլատրելի չափաքանակներին:

Fellings of forests of main use and reforestation fellings are carried out in mature forests for procurement of timber.

Maintenance fellings are carried out in the process of growing and maturing of plantations. It supposes cutting down of selected trees and bushes to secure better conditions of growth for other trees.

Water abstraction from natural sources is removal of water from surface water bodies and aquifers for consumption. This does not include water used for electric power generation, ship locking, passage of fish and maintenance of navigable depth.

Water consumption (use) means use of water removed from different sources for communal and household needs. Consumption of recycled water and reuse of waste and sewage water is excluded.

Waste water discharge into surface reservoirs includes amounts of water pure corresponding to standards, water purified according to standards and contaminated run-offs.

Waste water pure according to standards refers to run-offs that discharged without treatment do not deteriorate quality standards in monitored places of water supply.

Waste water purified according to standards is defined as run-offs purified at treatment plants. Discharge of this water does not deteriorate quality standards in monitored place of water supply, i.e. the pollutants' content should correspond to the agreed maximum permissive discharge .

Рубки леса главного пользования и лесовосстановительные рубки проводятся в спелых древостоях для заготовки древесины.

Рубки ухода за лесом проводятся по мере роста и развития насаждений и заключаются в периодической вырубке части деревьев и кустарников, направленной на улучшение условий для дальнейшего выращивания оставляемой части насаждений.

Забор воды из природных источников - объем изъятия водных ресурсов из поверхностных водных объектов и подземных горизонтов с целью дальнейшего использования воды. В этот показатель не включается объем пропуска воды через гидроузлы для производства электроэнергии, пропуска рыбы и другие.

Водопотребление (использование воды) - использование забранных из различных источников водных ресурсов для удовлетворения хозяйственных нужд. Сюда не включаются оборотное водопотребление, а также повторное использование сточной и коллекторно-дренажной воды.

Сброс сточных вод в поверхностные водоемы включает в себя объемы нормативно-чистых, нормативно-очищенных и загрязненных стоков.

Нормативно-чистые сточные воды - стоки, отведение которых без очистки в водные объекты не приводит к нарушению норм и качества вод в контролируемом створе или пункте водопользования.

Нормативно-очищенные сточные воды - стоки, которые прошли очистку на соответствующих сооружениях, и отведение которых после очистки в водные объекты не приводит к нарушению норм качества воды в контролируемом створе или пункте водопользования, то есть содержание загрязняющих веществ в этих сточных водах должно соответствовать утвержденному предельно-допустимому сбросу .

Կեղտաջրերն արտադրական և կենցաղային (կոմունալ) հոսքերն են (չմաքրված կամ ոչ բավարար մաքրված), որոնք բաց են թողնվել մակերևութային ջրային օբյեկտներ և որոնցում պարունակվող աղտոտիչ նյութերի քանակությունը գերազանցում է սահմանային թույլատրելի չափաքանակներին:

Մթնոլորտային օդ վնասակար նյութերի արտանետման անշարժ (ամրակալված) աղբյուր է կոչվում շահագործման ընթացքում վնասակար նյութեր արտանետող ոչ շարժական տեխնոլոգիական ագրեգատը (սարք, սարքավորում և այլն), որից շահագործման գործընթացում անջատվում են վնասակար նյութեր:

Որսված (վնասագերծված) նյութերի քանակը ներառում է բոլոր տեսակի աղտոտիչները, որոնք որսվում (վնասագերծվում) են փոշեռսիչ (գազամաքրիչ) կայանքներում անշարժ (ամրակալված) աղբյուրներից անջատված վնասակար նյութերի ընդհանուր ծավալից:

Անշարժ (ամրակալված) աղբյուրներից մթնոլորտ արտանետված վնասակար նյութերի կազմում հաշվառվում է բոլոր աղտոտիչների ընդհանուր քանակը, որոնք օդային ավազան են արտանետվում ինչպես փոշեգազամաքրիչ կայանքներից անցնելուց հետո, այնպես էլ առանց մաքրման (կազմակերպված և չկազմակերպված աղբյուրներից):

Արգելոցները՝ յուրահատուկ կամ աշխարհագրական գոտուն առավել բնորոշ տարածքի հատվածներ են, որոնք հանվել են տնտեսական օգտագործումից՝ բնության պահպանության և ուսումնասիրության նպատակով: Արգելոցների խնդիրներից է նաև կենդանիների և բույսերի արժեքավոր տեսակների վերականգնումը:

Բնական ազգային գրոսայգիները՝ բնական համակարգերի պահպանման նպատակով կազմակերպված հատուկ էկոլոգիական, պատմական, գեղագիտական արժեք ունեցող՝ բնական և մշակութային բնապատկերի բարենպաստ համատեղությամբ տարածքի հատվածներն են, որոնք օգտագործվում են հանգստի, լուսավորչական, գիտական և մշակութային նպատակներով:

Polluted waste water represents the run-offs discharged into surface water bodies without treatment (or after insufficient treatment), with pollutants' content exceeding the agreed MPD.

Stationary source of air polluting emissions is defined as immobile technological unit (device, apparatus, etc), that in the process of work emits contaminating substances in the air.

Volume of pollutants captured (detoxified) includes all types of pollutants captured (detoxified) by dust-arresting (gas-cleaning) plants out of the total volume of pollutants emitted by stationary sources.

Harmful substances emitted into atmosphere by stationary sources include total amount of all contaminants coming to air basin both after treatment at dust-arresting (gas-cleaning) plants (as a result of insufficient capture and treatment) and without treatment (contaminants from organized and non-organized sources).

Nature reserves - are the special territories typical for geographic zone, which are excluded from economic use to protect and study the nature. The purpose of nature reserves is the restoration of valuable animals and plants.

Natural national parks - are the territories for protection of natural complexes having ecologic, historic, aesthetic value in favorable combination with natural and cultural lands capes, they are used for rest, educational scientific purposes.

Загрязненные сточные воды - стоки, сброшенные в поверхностные водные объекты без очистки (или после недостаточной очистки) и содержащие загрязняющие вещества в количествах, превышающих утвержденный предельно-допустимый сброс.

Стационарным источником выделения вредных веществ в атмосферный воздух называется неподвижный технологический агрегат (установка, устройство, аппарат и т.п.), выделяющий в процессе эксплуатации вредные вещества.

Количество уловленных (обезвреженных) вредных веществ включает все виды загрязнителей, уловленных (обезвреженных) на пылеулавливающих (газоочистных) установках из общего их объема, отходящего от стационарных источников.

В состав вредных веществ, выброшенных в атмосферу стационарными источниками, входит общее количество всех загрязнителей, поступивших в воздушный бассейн как после прохождения пылегазоочистных установок (в результате неполного улавливания и очистки), так и без очистки (от организованных и неорганизованных источников).

Заповедники-уникальные или наиболее типичные для географических зон участки территории, изъятые из хозяйственного пользования для сохранения и изучения природного комплекса. Целью заповедников служит также восстановление ценных животных и растений.

Природные национальные парки-участки территории, образуемые для сохранения природных комплексов, имеющих особую экологическую, историческую и эстетическую ценность в силу благоприятного сочетания естественных и культурных ландшафтов, и используемые в рекреационных, просветительных, научных и культурных целях.

**ԲՆԱԿԱՆ ՊԱՇԱՐՆԵՐ ԵՎ ՇՐՋԱԿԱ ՄԻՋԱՎԱՅՐ - NATURAL RESOURCES AND ENVIRONMENT -
ПРИРОДНЫЕ РЕСУРСЫ И ОКРУЖАЮЩАЯ СРЕДА**

158. ՀՈՂԱՅԻՆ ՄԱԿԵՐԵՍԸ
LAND AREA
ЗЕМЕЛЬНАЯ ПЛОЩАДЬ

(1000 հա)

(1000 ha)

(1000 га)

	01.07.2008	01.07.2009	01.07.2010	01.07.2011	
Ընդհանուր հողային տարածքը	2974.3	2974.3	2974.3	2974.3	Total land area
այդ թվում՝					Общая площадь земель
գյուղատնտեսական նշանակության հողեր	2121.2	2120.3	2100.9	2076.9	of which:
բնակավայրերի հողեր	151.2	151.6	152.0	152.2	в том числе:
որից՝					agricultural land
տնամերձ և այգեգործական (ամառանոցային) հողեր	94.7	94.9	94.9	94.9	земли, сельскохозяйственного значения
արդյունաբերության, ընդերքօգտագործման և այլ արտադրական նշանակության հողեր	29.2	29.4	31.8	33.0	settlements land
Էներգետիկայի, կապի, տրանսպորտի, կոմունալ ենթակառուցվածքների օբյեկտների հողեր	12.2	12.4	12.5	12.8	земли населенных пунктов
հատուկ պահպանվող տարածքների հողեր	229.7	229.9	249.4	298.0	of which
հատուկ նշանակության հողեր	31.7	31.7	31.6	31.7	из них:
անտառային հողեր	369.8	369.8	369.1	343.1	homestead and gardening land
որից՝					приусадебные и садоводческие (дачные)
անտառածածկ հողեր	305.8	305.9	305.5	296.5	land of industrial, use of entrails of the earth and other production purpose
ջրային հողեր	28.6	28.6	26.4	26.0	земли промышленного, недропользования и другого производственного значения
պահուստային հողեր	0.7	0.6	0.6	0.6	land of objects of energetic, communication, transport, communal infrastructure
					земли объектов энергетики, связи, транспорта, коммунальной инфраструктуры
					land of special protected territories
					земли особо охраняемых территорий
					land with special purpose
					земли особого значения
					forest land
					лесные земли
					of which:
					из них:
					covered with forest lands
					покрытые лесами земли
					water land
					водные земли
					reserve land
					запасные земли

**ԲՆԱԿԱՆ ՊԱՇԱՐՆԵՐ ԵՎ ՇՐՋԱԿԱ ՄԻՋԱՎԱՅՐ - NATURAL RESOURCES AND ENVIRONMENT -
ПРИРОДНЫЕ РЕСУРСЫ И ОКРУЖАЮЩАЯ СРЕДА**

**159. ԸՆԴԵՐՔԻ ԵՐԿՐԱԲԱՆՈՒԹՅՈՒՆ ԵՎ ՀԵՏԱԽՈՒՉՈՒԹՅՈՒՆ
MINERAL GEOLOGY AND PROSPECTING
ГЕОЛОГИЯ И РАЗВЕДКА НЕДР**

	2007	2008	2009	2010	2011	
Կատարված երկրաբանահետախուզական աշխատանքների ծավալը, ընդամենը, մլն. դրամ	325.4	337.3	110.9	54.7	108.1	Total volume of geological-prospecting work, mln.drams
այդ թվում՝ պետական բյուջեի հաշվին	38.4	39.3	26.3	8.0	3.9	Объем проделанных геологоразведочных работ-всего, млн. драмов of which at the expense of state budget
Հորատանցքերի միջին խորությունը, մ	77.3	98.0	33.5	-	50.0	в том числе за счет средств государственного бюджета Average depth of holls, m Средняя глубина скважин, м

**160. ՇՐՋԱԿԱ ՄԻՋԱՎԱՅՐԻ ԵՎ ԲՆԱԿԱՆ ՌԵՍՈՒՐՍՆԵՐԻ ՕԳՏԱԳՈՐԾՄԱՆ ՎՐԱ ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ԳՈՐԾՈՒՆԵՈՒԹՅԱՆ ԱԶԳԵՑՈՒԹՅՈՒՆԸ ԲՆՈՒԹԱԳՐՈՂ ՀԻՄՆԱԿԱՆ ՑՈՒՑԱՆԻՇՆԵՐԸ
MAIN INDICATORS CHARACTERIZING THE IMPACT OF HUMAN ECONOMIC ACTIVITY ON THE ENVIROMENT AND USE OF NATURAL RESOURCES
ОСНОВНЫЕ ПОКАЗАТЕЛИ, ХАРАКТЕРИЗУЮЩИЕ ВОЗДЕЙСТВИЕ ХОЗЯЙСТВЕННОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ НА ОКРУЖАЮЩУЮ СРЕДУ И ИСПОЛЬЗОВАНИЕ ПРИРОДНЫХ РЕСУРСОВ**

	2007	2008	2009	2010	2011	
Ջրառը ջրաղբյուրներից, մլն. մ ³	3012	2874	2465	2126	2438	Water abstraction from water resources, mln.m ³
Ջրհեռացումը, մլն. մ ³	365	375	359	431 [♦]	750	Забор воды из водных источников, млн.м ³ Waste water discharge, mln. m ³
Մթնոլորտ արտանետված վնասակար նյութերը, 1000 տ	183.9	206.5	235.1	263.9	269.3	Сброс сточных вод , млн. м ³ Emissions of hazardous substances into atmosphere, 1000 t
այդ թվում՝						Выброс вредных веществ в атмосферу, 1000 т of which:
արտանետման անշարժ աղբյուրներից	34.2	34.4	74.7	97.5	114.6	в том числе: from stationary sources
ավտոտրանսպորտից	149.7	172.1	160.4	166.4	154.7	от стационарных источников from vehicles от автотранспорта

**ԲՆԱԿԱՆ ՊԱՇԱՐՆԵՐ ԵՎ ՇՐՋԱԿԱ ՄԻՋԱՎԱՅՐ - NATURAL RESOURCES AND ENVIRONMENT -
ПРИРОДНЫЕ РЕСУРСЫ И ОКРУЖАЮЩАЯ СРЕДА**

**161. ՀԻՄՆԱԿԱՆ ԱՇԽԱՏԱՆՔՆԵՐԻ ԿԱՏԱՐՈՒՄՆ ԱՆՏԱՌԱՅԻՆ ՏՆՏԵՍՈՒԹՅՈՒՆՈՒՄ
MAIN ACTIVITIES IN FORESTRY
ПРОВЕДЕНИЕ ОСНОВНЫХ РАБОТ В ЛЕСНОМ ХОЗЯЙСТВЕ**

	2007	2008	2009	2010	2011	
Անտառվերականգնումը, հա	6204	5187	25 ¹	190	52	Reforestation, ha Лесовосстановление, га
այդ թվում՝ անտառի տնկում և ցանք	756	237	25	190	52	of which planting and sowing of forests в том числе: посадка и посев леса
Մատղաշ տնկիների փոխադրումն արժեքավոր անտառային տնկիների կարգի մեջ, հա	164	32	14	14	35	Replenishment of valuable forests by young plantations, ha Ввод молодых насаждений в категорию ценных лесных насаждений, га
Վերականգնողական և գլխավոր օգտագործման անտառային հատումներ՝						Fellings of forests of main use and reforestation fellings: Рубки леса главного пользования и лесовосстановительные рубки:
մակերեսը, հա	1887	1452	1049	958	808	area, ha площадь, га
հատվել է լիկվիդային փայտանյութ, 1000 խիտ մ ³	49.3	33.3	21.0	19.8	17.3	liquid timber felled, 1000 m ³ of trunk wood вырублено ликвидной древесины, 1000 плотных м ³
Անտառխնամքի և սանիտարական նպատակներով անտառահատումներ.						Maintenance and sanitary fellings Рубки по уходу за лесом и санитарные рубки:
մակերեսը, հա	12644	22818	2303	1527	1603	area, ha площадь, га
հատվել է լիկվիդային փայտանյութ, 1000 խիտ մ ³	65.4	40.0	50.5	34.3	33.2	liquid timber felled, 1000 m ³ of trunk wood вырублено ликвидной древесины, 1000 плотных м ³

¹. 2009թ.-ին իրականացվել են նաև 316.6 մլն. դրամ արժողությամբ անտառապատման աշխատանքներ 453 հա-ի վրա:
In 2009 lands of 453ha was also afforested at the cost of 316.6mln. drams.
В 2009г. на 453 га осуществлены также работы лесоразведения на 316.6 млн. драмов.

**ԲՆԱԿԱՆ ՊԱՇԱՐՆԵՐ ԵՎ ՇՐՋԱԿԱ ՄԻՋԱՎԱՅՐ - NATURAL RESOURCES AND ENVIRONMENT -
ПРИРОДНЫЕ РЕСУРСЫ И ОКРУЖАЮЩАЯ СРЕДА**

**162. ԱՆՏԱՌՆԵՐԻ ՊԱՀՊԱՆՈՒՄԸ ՎՆԱՍՏՏՈՒՆԵՐԻՑ ԵՎ ԱՆՏԱՌ-ԱՅԻՆ
ՀԻՎԱՆԳՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻՑ
FOREST PROTECTION FROM VERMINS AND FOREST DISEASES
ЗАЩИТА ЛЕСОВ ОТ ВРЕДИТЕЛЕЙ И БОЛЕЗНЕЙ ЛЕСА**

(1000 ha)

(1000 ha)
(1000 га)

	2007	2008	2009	2010	2011	
Վարակված օջախների ընդհանուր մակերեսը	19.5	15.4	19.3	8.1	13.8	Total surface of infected hearths
այդ թվում՝ վարակված անտառային հիվանդություններով	10.8	8.3	17.0	7.4	9.2	Общая площадь зараженных очагов of which: infected by forest diseases в том числе: зараженных лесными заболеваниями
Բուժում պահանջող վարակված օջախների մակերեսը	30.0	7.8	15.5	19.4	8.2	Surface of infected hearths demanding treatment Площадь зараженных очагов, требующих лечение
Պայքարի միջոցառումներով վերացված վարակված օջախների մակերեսը	24.8	7.8	5.1	0.2	0.1	Surface of infected hearths liquidated by fight measures Ликвидировано площади зараженных очагов мерами борьбы

**163. ԱՆՏԱՌ-ԱՆԱԽՏՈՒՄՆԵՐ ԵՎ ԱՆՏԱՌ-ԱՅԻՆ ՀՐԴԵՀՆԵՐ
FOREST BREACHES AND FOREST FIRES
ЛЕСОНАРУШЕНИЯ И ЛЕСНЫЕ ПОЖАРЫ**

	2007	2008	2009	2010	2011	
Անտառախախտումների քանակը	403	242	319	236	218	Number of forest breaches Число лесонарушений
այդ թվում՝ անօրինական անտառախախտումներ	269	227	218	179	187	of which: illegal forest fellings в том числе: незаконная рубка леса
Հրդեհների քանակը, դեպք	1	9	17	50	56	Number of forest fires, cases Число пожаров, случаев
Հրդեհված անտառածածկ տարածքը, հա	12.5	15.2	7.5	786.1	421.2	Forest area affected by fires, ha Лесная площадь, охваченная пожарами, га
Անտառային հրդեհների պատճառած վնասը, ընթացիկ գներով, մլն. դրամ	-	0.5	0.1	1.7	...	Damage caused by forest fires, at current prices, mln.drams Ущерб, причиненный лесными пожарами, в текущих ценах, млн. драмов

**ԲՆԱԿԱՆ ՊԱՇԱՐՆԵՐ ԵՎ ՇՐՋԱԿԱ ՄԻՋԱՎԱՅՐ - NATURAL RESOURCES AND ENVIRONMENT -
ПРИРОДНЫЕ РЕСУРСЫ И ОКРУЖАЮЩАЯ СРЕДА**

**164. ՊԵՏԱԿԱՆ ԱՐԳԵԼՈՑՆԵՐ, ԱՐԳԵԼԱՎԱՅՐԵՐ ԵՎ ԱԶԳԱՅԻՆ ՊԱՐԿԵՐ
STATE NATURE RESERVES, FOREST RESERVE AREAS AND NATIONAL PARKS
ГОСУДАРСТВЕННЫЕ ЗАПОВЕДНИКИ, ЗАПРЕТНЫЕ ЗОНЫ И НАЦИОНАЛЬНЫЕ ПАРКИ**

	2007	2008	2009	2010	2011	
Պետական արգելոցների և ազգային պարկերի քանակը	5	5	7	7	7	Number of state nature reserves and national natural parks Число государственных заповедников и национальных парков
դրանց տարածքը, 1000 հա	201.1	201.1	260.9	256.6	272.1	their area, 1000 ha их площадь, 1000 га
Պետական արգելոցների և ազգային պարկերի պահպանման ծախսերը, մլն. դրամ	592.5	609.8	642.8	730.9	787.2	Cost of maintenance of state nature reserves and national parks, mln. drams Затраты на содержание государственных заповедников и национальных парков, млн. драмов
Պետական արգելավայրերի քանակը	25	25	26	27	26	Number of state restricted areas Число государственных заказников
դրանց տարածքը, 1000 հա	89.5	89.5	111.7	104.3	96.2	their area, 1000 ha их площадь, 1000 га

**165. ՋՐԱՌԸ ԵՎ ՋՐՕԳՏԱԳՈՐԾՈՒՄԸ
WATER ABSTRACTION AND CONSUMPTION
ВОДОЗАБОР И ВОДОПОТРЕБЛЕНИЕ**

(մլն. մ³) (mln. m³)
(млн. м³)

	2007	2008	2009	2010	2011	
Ջրառը, ընդամենը	3012	2873.5	2464.7	2126.4	2438.3	Total water abstraction Водозабор - всего
այդ թվում՝ ստորգետնյա աղբյուրներից	758	1175.5	1014.4	1005.2	1002.8	of which, from underground sources в том числе из подземных источников
Ընդամենը օգտագործվել է ջուր	2145	1955.1	1517.7	1341.2	1738.1	Total consumption Всего использовано воды
այդ թվում ըստ կարիքների՝						of which for: в том числе на:
խմելու	108	115.4	76.6	67.1	74.8	drinking питьевые
արտադրական և կոմունալ	147	127.3	97.3	121.4	218.8	industrial and communal производственные и коммунальные
գյուղատնտեսություն, ձկնաբուծություն, և անտառտնտեսություն	1890	1712.4	1343.8	1152.7	1444.5	agriculture, fish breeding and forestry сельское хозяйство рыбководство и лесное хозяйство

**ԲՆԱԿԱՆ ՊԱՇԱՐՆԵՐ ԵՎ ՇՐՋԱԿԱ ՄԻՋԱՎԱՅՐ - NATURAL RESOURCES AND ENVIRONMENT -
ПРИРОДНЫЕ РЕСУРСЫ И ОКРУЖАЮЩАЯ СРЕДА**

	2007	2008	2009	2010	2011	
Ընդհանուրի նկատմամբ, %	100	100	100	100	100	In % of total К итогу, %
այդ թվում ըստ կարիքների՝						of which for: в том числе на:
խմելու	5	6	5	5	4	drinking питьевые
արտադրական և կոմունալ	7	6	6	9	13	industrial and communal производственные и коммунальные
գյուղատնտեսություն, ձկնաբուծություն, և անտառտնտեսություն	88	88	89	86	83	agriculture, fish breeding and forestry сельское хозяйство, рыбоводство и лесное хозяйство

Շարունակություն
Continued
Продолжение

**166. ԿԵՂՏԱՋՐԵՐԻ ՀԵՌԱՅՈՒՄԸ
WASTE WATER DISCHARGE
ОТВЕДЕНИЕ СТОЧНЫХ ВОД**

(մլն. մ³)

(mln. m³)

(млн. м³)

	2007	2008	2009	2010	2011	
Հեռացված կեղտաջրեր, ընդամենը	365	375	359	431 [♦]	750	Waste water discharge-total Отведенные сточные воды-всего
որանցից՝						of which: из них:
չափորոշային մաքուր (առանց մաքրման)	225 [♦]	269 [♦]	264	241	388	pure corresponding to standards; (without purification) нормативно-чистые (без очистки)
ոչ բավարար մաքրված	45	50	49	51	115	insufficiently purified недостаточно очищенный
կեղտոտված (առանց մաքրման)	41 [♦]	42 [♦]	37 [♦]	139 [♦]	247	polluted (without purification) загрязненные (без очистки)

**ԲՆԱԿԱՆ ՊԱՇԱՐՆԵՐ ԵՎ ՇՐՋԱԿԱ ՄԻՋԱՎԱՅՐ - NATURAL RESOURCES AND ENVIRONMENT -
ПРИРОДНЫЕ РЕСУРСЫ И ОКРУЖАЮЩАЯ СРЕДА**

**167. ՄԹՆՈՒՆՈՐՏԱՅԻՆ ՕԳՆ ԱՂՏՈՏՈՂ ԱՆՇԱՐԺ (ԱՄՐԱԿԱՅՎԱԾ) ԱՂԲՅՈՒՐՆԵՐԻՑ
ԱՆՋԱՏՎԱԾ ՎՆԱՍԱԿԱՐ ՆՅՈՒԹԵՐԻ ԱՐՏԱՆԵՏՈՒՄԸ ԵՎ ՈՐՍՈՒՄԸ
EMISSIONS OF POLLUTANTS FROM STATIONARY SOURCES OF AIR POLLUTION AND
THEIR CAPTURE
ВЫБРОСЫ И УЛАВЛИВАНИЕ ВРЕДНЫХ ВЕЩЕСТВ, ОТХОДЯЩИХ ОТ СТАЦИОНАРНЫХ
ИСТОЧНИКОВ ЗАГРЯЗНЕНИЯ АТМОСФЕРНОГО ВОЗДУХА**

	2007	2008	2009	2010	2011	
Ընդամենը արտանետվել են վնասակար նյութեր, 1000 տ	34.2	34.4	74.7	97.5	114.6	Total emission of pollutants, 1000 t Всего выброшено вредных веществ, 1000 т
դրանցից՝						including: из них:
ծծմբային անհիդրիդ	25.6	22.4	22.9	26.7	28.8	sulphur anhydride сернистого ангидрида
ազոտի օքսիդներ	1.7	1.7	1.4	1.0	1.1	nitric oxides окислов азота
ածխածնի օքսիդ	2.7	2.7	2.2	2.3	2.2	carbon monoxide окиси углерода
ցնդող օրգանական միացություններ	0.1	0.2	0.5	0.6	0.4	volatile organic compounds летучих органических соединений
Որսված և վնասագերծված են վնասակար նյութեր, 1000 տ	172.1	241.1	157.2	161.8	126.6	Pollutants captured and detoxified, 1000 t Уловлено и обезврежено загрязняющих веществ, 1000 т
անշարժ (ամրակայված) աղբյուրներից անջատված ընդհանուր աղտոտիչ նյութերի նկատմամբ, %	83.4	87.5	67.8	62.4	52.5	in % of total amount of pollutants from stationary sources от общего количества отходящих загрязняющих веществ от стационарных источников, %

**168. ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐՈՒՄ ԹԱՓՈՆՆԵՐԻ ԱՌԱՋԱՅՈՒՄԸ, ՕԳՏԱԳՈՐԾՈՒՄԸ ԵՎ ՎՆԱՍԱԶԵՐԾՈՒՄԸ
FORMATION, UTILIZATION AND DETOXICATION OF WASTES IN ESTABLISHMENTS
ОБРАЗОВАНИЕ, ИСПОЛЬЗОВАНИЕ И ОБЕЗВРЕЖИВАНИЕ ОТХОДОВ В ОРГАНИЗАЦИЯХ**

(1000 տոննա)				(1000 tons) (1000 тонн)
Տարիներ Years Годы	Առաջացել է Formation Образовалось	Օգտագործվել է Utilization Использовано	Վնասագերծվել է Detoxication Обезврежено	
2007	13346.0	2.5	2.5	
2008	11455.4	2.4	1.5	
2009	14766.1	2.4	0.5	
2010	17307.8	159.9	0.3	
2011	18225.9	134.0	0.02	

**ԲՆԱԿԱՆ ՊԱՇԱՐՆԵՐ ԵՎ ՇՐՋԱԿԱ ՄԻՋԱՎԱՅՐ - NATURAL RESOURCES AND ENVIRONMENT -
ПРИРОДНЫЕ РЕСУРСЫ И ОКРУЖАЮЩАЯ СРЕДА**

**169. ԲՆԱՊԱՀՊԱՆԱԿԱՆ ԵՎ ԲՆՕԳՏԱԳՈՐԾՄԱՆ ՎՃԱՐՆԵՐԸ
PAYMENTS FOR ENVIRONMENT PROTECTION AND USE OF NATURAL RESOURCES
ПЛАТЕЖИ НА ОХРАНУ ПРИРОДЫ И ЗА ПРИРОДОПОЛЬЗОВАНИЕ**

(մլն. դրամ) (mln. drams)
(млн. драмов)

	2007	2008	2009	2010	2011	
Բնապահպանական և բնօգտագործման վճարները	4105.9	3879.0	3379.5	4808.6	5596.1	Payments for environment protection, and use of natural resources
բնապահպանական	572.7	569.6	591.1	735.1	803.4	Платежи за природопользование и на охрану природы
որից՝ ըստ ուղղությունների.						environment protection на охрану природы of which by directions:
անշարժ աղբյուրներից մթնոլորտային արտանետումների դիմաց	176.3	169.0	203.1	356.4	293.7	из них по направлениям: for air polluting emissions from stationary sources
աղտոտիչ նյութերը ջրային օբյեկտներ և կոյուղի թափելու դիմաց	340.6	303.7	279.3	283.8	366.1	за атмосферные выбросы от стационарных источников for harmful substances discharge in to water bodies and sewerage
թափոնների տեղադրման դիմաց	30.5	46.6	43.6	53.3	64.8	за сброс загрязняющих веществ в водоемы и канализацию for waste location
ՀՀ-ում արտադրված և իրացված, շրջակա միջավայրին վնաս պատճառող ապրանքների դիմաց	25.3	50.3	65.1	41.6	78.8	за размещение отходов for harmful goods produced and realized in RA
բնօգտագործման	3533.2	3309.4	2788.4	4073.5	4792.7	use of natural resources
որից՝ ըստ ուղղությունների.						за природопользование of which by directions:
բնական պաշարների օգտագործման դիմաց	3470.5	3245.1	2712.8	3990.1	4705.0	из них по направлениям: for use natural resources
կենսապաշարների օգտագործման դիմաց	62.7	64.3	75.6	83.4	87.7	за использование природных ресурсов for use of life stocks
						за использование биоресурсов

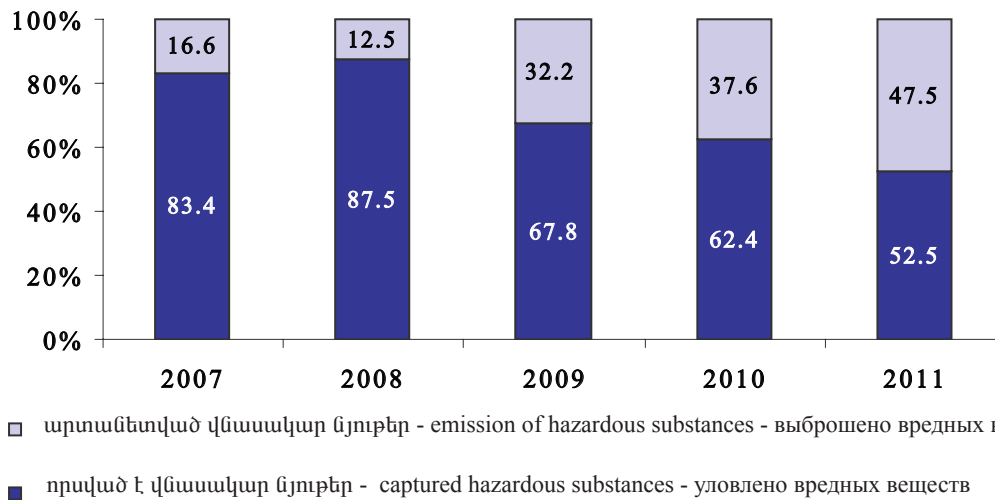
**ԹԱՐՄ ՋՐԻ ՕԳՏԱԳՈՐԾՈՒՄԸ
 FRESH WATER CONSUMPTION
 ПОТРЕБЛЕНИЕ СВЕЖЕЙ ВОДЫ**

միլիոն խորանարդ մետր - million cubic metre- миллион кубических метров

**ՄՆՇԱՐԺ (ԱՄՐԱԿՑՎԱԾ) ԱՂՔՅՈՒՐՆԵՐԻՑ ՄԹՆՈԼՈՐՏԱՅԻՆ ՕԴՆ ԱՂՏՈՏՈՂ
 ԱՐՏԱՆԵՏՈՒՄՆԵՐԸ ԵՎ ՎՆԱՍԱԿԱՐ ՆՅՈՒԹԵՐԻ ՈՐՍՈՒՄԸ
 EMISSIONS OF POLLUTANTS FROM STATIONARY SOURCES INTO ATMOSPHERE AND
 CAPTURE HAZARDOUS SUBSTANCES
 ВЫБРОСЫ В АТМОСФЕРУ ОТ СТАЦИОНАРНЫХ ИСТОЧНИКОВ И УЛАВЛИВАНИЕ ВРЕДНЫХ
 ВЕЩЕСТВ**

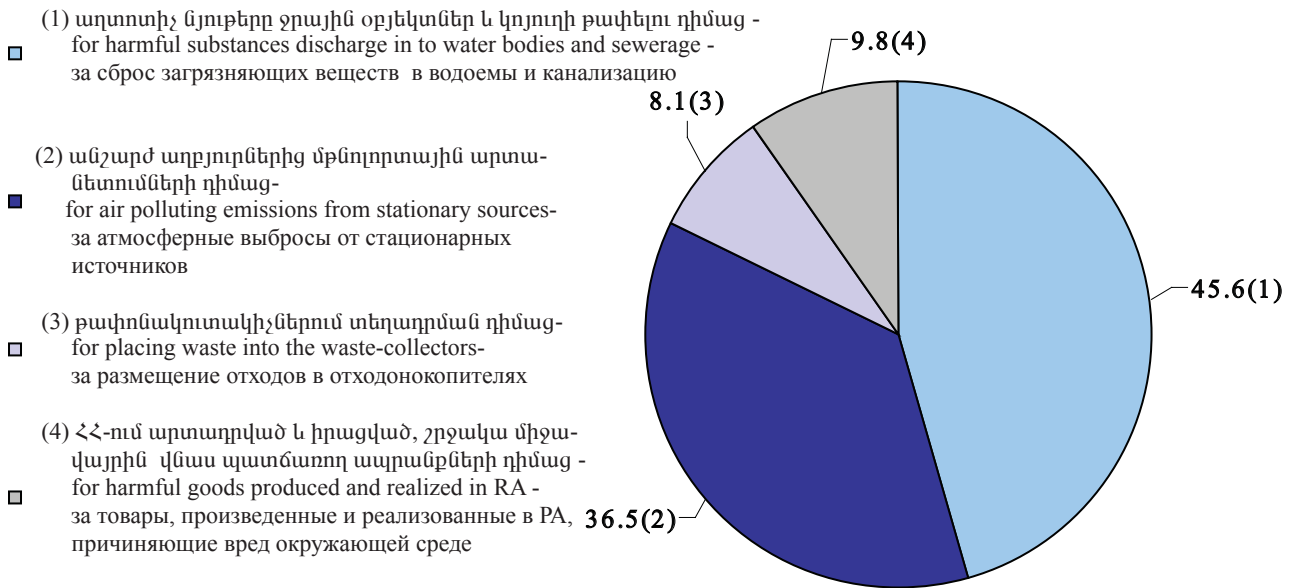
տոկոսներով՝ անշարժ (ամրակալված) աղբյուրներից անջատված ընդհանուր աղտոտիչ նյութերի նկատմամբ -
 in percents of total amount of pollutants from stationary sources - в процентах от общего количества
 отходящих загрязняющих веществ от стационарных источников

**ԲՆԱԿԱՆ ՊԱՇԱՐՆԵՐ ԵՎ ՇՐՋԱԿԱ ՄԻՋԱՎԱՅՐ - NATURAL RESOURCES AND ENVIRONMENT -
ПРИРОДНЫЕ РЕСУРСЫ И ОКРУЖАЮЩАЯ СРЕДА**

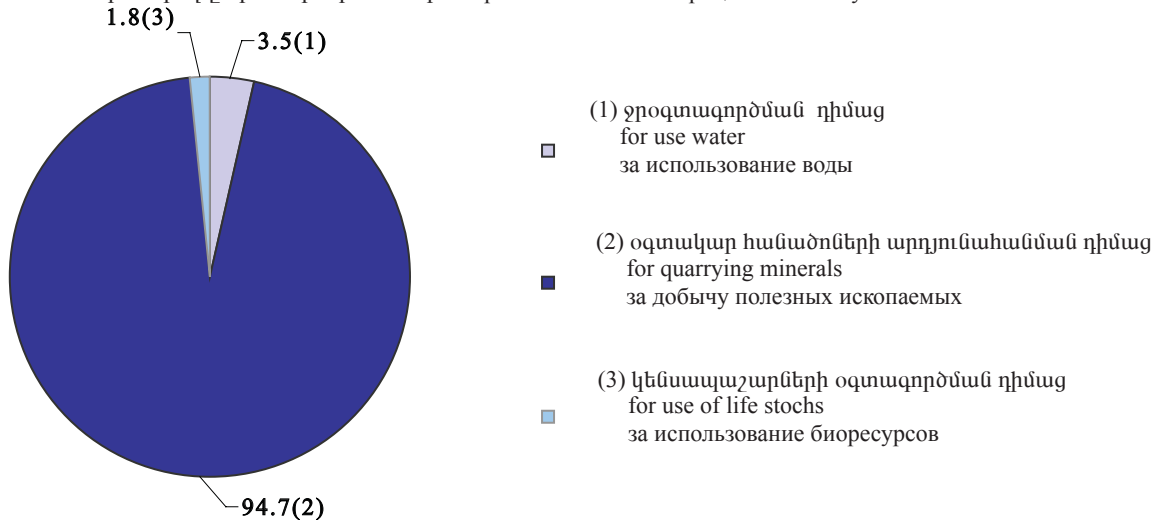
ԲՆԱՊԱՀՊԱՆԱԿԱՆ ՎՃԱՐՆԵՐՆ ԸՍՏ ՈՒՂՂՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ 2011 թվականին
PAYMENTS FOR ENVIRONMENT PROTECTION BY DIRECTIONS 2011
ПРИРОДООХРАННЫЕ ПЛАТЕЖИ ПО НАПРАВЛЕНИЯМ В 2011 году

տոկոսներով՝ ընդամենի նկատմամբ - in percents of total - в процентах к итогу

ԲՆՕԳՏԱԳՈՐԾՄԱՆ ԳԻՄԱՅ ՎՃԱՐՆԵՐՆ ԸՍՏ ՈՒՂՂՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ 2011 թվականին
PAYMENTS FOR USE OF NATURAL RESOURCES BY DIRECTIONS 2011
ПЛАТЕЖИ ЗА ПРИРОДОПОЛЬЗОВАНИЕ ПО НАПРАВЛЕНИЯМ В 2011 году

տոկոսներով՝ ընդամենի նկատմամբ - in percents of total - в процентах к итогу

**ԲՆԱԿԱՆ ՊԱՇԱՐՆԵՐ ԵՎ ՇՐՋԱԿԱ ՄԻՋԱՎԱՅՐ - NATURAL RESOURCES AND ENVIRONMENT -
ПРИРОДНЫЕ РЕСУРСЫ И ОКРУЖАЮЩАЯ СРЕДА**

ԲՆԱՊԱՀՊԱՆՈՒԹՅԱՆ ԸՆԹԱՑԻԿ ԾԱԽՍԵՐՆ ԸՍՏ ՈՒՂՂՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ 2011 թվականին
CURRENT EXPENDITURES OF ENVIRONMENT PROTECTION BY DIRECTIONS 2011
ТЕКУЩИЕ ПРИРОДООХРАННЫЕ ЗАТРАТЫ ПО НАПРАВЛЕНИЯМ В 2011 году

տոկոսներով՝ ընդամենի նկատմամբ - in percents of total - в процентах к итогу

- (1) ջրային պաշարների պահպանության և արդյունավետ օգտագործման -
expenditures on water resources protection and effective use -
по охране и рациональному использованию водных ресурсов
- (2) մթնոլորտային օդի պահպանության -
expenditures on atmosphere protection -
по охране атмосферного воздуха
- (3) արտադրական թափոններից և այլ վնասակար նյութերից հողի
պահպանության -
land protection from industrial wastes and other pollutants -
по охране почвы от загрязнения производственными
отходами и другими вредными веществами
- (4) հողերի վերամշակելիացման (ռեկուլտիվացիայի) -
expenditures on land recultivation -
на рекультивацию земель

